

Hudební preference vysokoškolské mládeže ve vztahu k minimal music

Soňa Štoudková

Abstrakt: Příspěvek shrnuje výsledky a interpretace výzkumné sondy, která sledovala hudební preference vysokoškolské mládeže ve vztahu k minimal music a jí blízkým žánrům v oblasti artificiální a nonartificiální hudby (etnická hudba, world music, new age, taneční hudba apod.). Vztah mladých lidí k minimal music byl interpretován na základě hodnocení třinácti ukázek třemi soubory respondentů v sémantickém diferenciu. První soubor tvořili studenti s hudebním vzděláním na PdF, soubor druhý studenti s nehudebním vzděláním a soubor třetí studenti FaVU s uměleckým, ale nehudebním vzděláním.

Klíčová slova: ambient, etnická hudba, hudební preference, minimal music, sémantický diferenciu, transcendentální čas v hudbě

Abstract: The paper summarises the results and interpretations of research which surveyed music preferences of university students in relation to minimalist music and its related genres in the area of artificial and non-artificial music (ethnic music, world music, new age, dance music, etc.) The relationship of youth to minimalist music was interpreted on the basis of evaluating thirteen examples from three groups of respondents via semantic differential. The first group was made up of students with music training at the Faculty of Education, the second group of students without music training, and the third group of students from the Faculty of Fine Arts with artistic, but not music, training.

Key words: ambient, ethnic music, musical preference, minimalist music, semantic differential, transcendental time in music

1 Projekt

V souvislosti s disertační prací na téma Evropské podoby hudebního minimalismu byla provedena sonda sledující hudební preference vysokoškolské mládeže ve vztahu k minimal music a hudebně blízkým žánrům. Osloveno bylo 77 respondentů, z nichž přibližně polovinu tvořili studenti katedry hudební výchovy na Pedagogické fakultě MU v Brně, druhou polovinu studenti MU s nehudební a neuměleckou profilací a studenti Fakulty výtvarných umění VUT v Brně. Projekt byl realizován v jarním semestru 2007 v rámci

náhodně vybraných seminářů, které byly k jeho uskutečnění uvolněny jako součást výuky.

1.1 Výběrové soubory

Respondenti byli zařazeni do tří výběrových souborů. Soubor A tvořili studenti 2., 3., 4. a 5. ročníku oboru Hudební výchova, u nichž se předpokládalo klasické hudební vzdělání, teoretický a dějinný přehled. Soubor byl dále rozdělen podle vztahu k minimal music na skupiny A1 (minimal music se jim líbí), A2 (minimal music se jim nelíbí nebo to nedokáží posoudit) a A3 (s minimal music se ještě nesetkali). Soubor B tvořili studenti různých odborných, neuměleckých profilací MU. Soubor C tvořili studenti FaVU, u nichž se vzhledem k jejich uměleckému zaměření předpokládala jistá otevřenost vůči různým hudebním projevům.

1.2 Metody a techniky

Při realizaci sondy bylo využito technik anamnestického dotazníku, sémantického diferenciálu a metody zúčastněného pozorování.

Anamnestický dotazník mapoval ve dvanácti otázkách rozličné údaje o respondentech, a pomohl tak definovat základní charakteristiku souborů v následujících oblastech:

- v otázce 1–5 hudební preference a hudební život respondenta, tzn. účast na koncertech umělecké a populární hudby, sledování hudebních novin;
- v otázce 6 aktivní i pasivní hudební aktivity, jako je hra na nástroj, zpěv, kompozice;
- v otázce 7–10 sledoval, zda se respondent setkal s následujícími pojmy: minimal music, world music, new age a etnická hudba – pokud se setkal, vyjádřil svou libost vůči danému stylu, míru jeho inspirativnosti a potřebu dalšího poslechu;
- v otázce 11 demografické údaje, jejichž smyslem bylo především zjistit jiné možné hudební vzdělání studentů, kteří nyní studují nehudební obory, v otázce 12 mohli doplnit a připomínkovat předchozí údaje.

Při zodpovídání otázek měli respondenti vždy na výběr z několika variant. Na otázky tázacího typu mohli odpovídat ve třech variantách, a to: *ano* – *ne* – *nedokážu posoudit*.

V otázkách doplňovacího typu jim byla vždy ponechána možnost vyjádřit se k odpovědi, pokud žádá z uvedených možností neodpovídala jejich stavu. Na základě otázky č. 7, ve které se respondenti vyjadřovali k minimal music, byl soubor A rozdělen na skupiny podle toho, zda se respondenti setkali či nesetkali s minimal music. V případě, že se setkali, byli dále rozděleni na ty, kterým se minimal music líbí, a ty, kterým se nelíbí nebo to nedokáže posoudit. Výslednou vypovídací hodnotu sondy tvořil celý soubor A, tzn. všichni studenti HV. Výsledky skupin byly chápány jako informativní.

Sémantický diferenciál tvořilo jedenáct bipolárních adjektiv, mezi kterými respondenti volili na sedmistupňové škále, a to vždy po každém doznění ukázky. Škála byla označena stupni $-3, -2, -1, 0, +1, +2, +3$. Dvojice pojmů byla následující: *zajímavá – nudná, známá – neznámá, vzrušující – uklidňující, náročná – odpočinková, veselá – smutná, srozumitelná – nesrozumitelná, jednoduchá – složitá, ošklivá – krásná, nehodnotná – hodnotná, líbí se mi – nelíbí se mi, něco podobného jsem slyšel(a) – nic podobného jsem neslyšel(a)*.

Poté odpovídali na otázku, zda by skladbu chtěli znovu poslouchat. Zde se mohli vyjádřit třemi způsoby: *a) chtěli by hudbu poslouchat znovu; b) nechtěli by ji poslouchat znovu; c) hudba jim je lhostejná*.

Pro zpracování v programu Excel byla škála převedena na kladná čísla. Výsledkem zpracovaných dat sémantického diferenciálu byla tabulka s váženým aritmetickým průměrem, jehož výsledkem je názor průměrného posluchače, a se směrodatnou odchylkou, která určovala, do jaké míry je průměr platný pro celou skupinu. Bipolární dvojice adjektiv představují tři faktory: faktor hodnotící, faktor síly a faktor činnosti. Tyto faktory blíže specifikovali C. E. Osgood, G. J. Suci a P. H. Tannenbaum.

1.3 Předmět sondy

Předmětem sondy bylo třináct ukázek z oblasti minimal music a žánrů, ve kterých můžeme vysledovat podobné principy (etnická hudba, meditační hudba, new age, world music, taneční hudba, populární hudba, filmová hudba). Respondenti se ke každé ukázce vyjadřovali v sémantickém diferenciálu vždy po doznění ukázky. Pestrý výběr ukázek měl zaručit „neuvadnutí“ posluchače. Toto „uvadnutí“ je spojené s rizikem, které minimal music přináší především těm, kteří s ní nemají velkou zkušenost. Dominující repetitivní princip je často důvodem pro označení této hudby za hudbu jednotvárnou, stereotypní, neinvenční a nudnou. Ukázky byly při-

blíže dvouminutové. Vzhledem k tomu, že minimal music je především hudbou v čase, byla jedna z ukázek demonstrativně zařazena ještě jednou v úplném znění, tzn. přibližně jako sedmiminutová, přičemž výsledky její úplné a zkrácené verze byly konfrontovány.

Ukázky z oblasti umělé hudby:

- *Vít Zouhar: Jako voda je* (ukázka č. 1).
- *Michael Nyman: String Quartet No. 2* (ukázka č. 2).
- *Steve Reich: Electric counterpoint* (ukázka č. 3), v celém sedmiminutovém znění (ukázka č. 9).
- *Philip Glass: Passages* (ukázka č. 5).
- *Louis Andriessen: De Staat* (ukázka č. 7).
- *Steve Reich: Different Trains* (ukázka č. 11).

Ukázky z oblasti nonumělé hudby (populární hudba, filmová hudba, taneční hudba, new age, ...):

- *Jean Michel Jarre: Magnetic Fields, Part I* (ukázka č. 8).
- *Max Folmer: Smart music* (ukázka č. 10).
- *Peter Nils Molvaer: NP 3* (ukázka č. 12).
- *Michael Nyman: A Zed and Two Noughts*, soundtrack k filmu (ukázka č. 13).

Ukázky z oblasti etnické hudby, která je silným inspiračním zdrojem americké minimal music:

- *Lidová hudba Afriky, ukolébavka kmene Kaka* (ukázka č. 4).
- *Lakshmi Shankar, Khyal: Raga Ahir Bhairav* (ukázka č. 6).

1.4 Hypotézy

U souboru A se předpokládá, že studenti jsou schopni zhodnotit estetickou kvalitu hudby na základě hudebního vzdělání. Předpokládá se znalost širšího paradigmatu, a tedy i větší otevřenost k hudbě. Na druhé straně podmíněnost evropským vzděláním, které je založeno na preferenci určitých estetických kvalit a hodnot, může být příčinou odmítnutí této hudby. Předpokládá se, že soubor A bude právě pro rozdílný vztah k minimal music velmi nesourodý a že jako celek nebude schopen tuto hudbu a její různé kvality jednoznačně posoudit.

Na základě kritérií, podle kterých byl soubor A rozdělen do skupin, se předpokládá, že skupiny budou uvnitř homogenní a sémantický diferencál v nich vykáže jednoznačnější výsledky.

U souboru B se předpokládá minimální zkušenost s touto hudbou. Vyjadřované postoje mohou být nevyhraněné a nekonkrétní. Výjimku může tvořit filmová nebo taneční hudba, se kterou mají respondenti větší poslechovou zkušenost než s minimal music v oblasti umělé hudby.

U souboru C se předpokládá, že se respondenti s minimal music setkali a vzhledem k otevřenosti k různým hudebním žánrům ji budou hodnotit spíše jako krásnou a hodnotnou.

I přes krátkost a pestrost ukázek se předpokládá jistá únava a vyhasnutí posluchače, projevující se narůstající lhostejností k předváděné hudbě či zvýšenou averzí, zvláště u těch, kteří na tento druh hudby nejsou zvyklí. Taková tendence se předpokládá zejména u souboru B.

Cílem sondy je na informativní úrovni zjistit možné rozdíly v recepci minimal music mezi soubory A, B, C, možné rozdíly v recepci minimal music v souboru respondentů s hudebním vzděláním (soubor A), možné rozdíly v recepci stejné ukázky různé délky, možné rozdíly v hodnocení hudby na začátku a na konci sondy (v souvislosti s možným vyhasnutím posluchače) konfrontace výsledků anamnestického dotazníku s výsledky sémantického diferenciálu.

2 Výsledky sondy

2.1 Anamnestický dotazník

Z výsledků anamnestického dotazníku vyplývá, že **soubor A**, tedy studenti PdF s hudebním vzděláním, preferuje nejvíce klasiku, rock, pop, folk a také jazz. Téměř všichni jsou hudebně aktivní (hra na nástroj, zpěv v kapele, sboru apod.). Přibližně jedna čtvrtina respondentů vyjádřila libost vůči minimal music. Tito respondenti zároveň více inklinují k různým alternativním hudebním projektům.

Studenti s nehudebním vzděláním – **soubor B** – preferují jednoznačně rock a spřízněné žánry (punkrock), dále pop a folk. Pouze 2 z 28 respondentů jsou hudebně aktivní (amatérská kapela). Naprostá většina se s minimal music neseetkala, pouze 3 respondenti ji považují za inspirativní.

Studenti FaVU – **soubor C** – mají rozmanitý okruh preferovaných žánrů, mezi které patří i minimal music. Většina respondentů se s minimal music setkala a líbí se jim. Hudebně aktivní je v tomto souboru přibližně polovina (amatérské kapely, vlastní hudba k videu, performenci apod.).

S minimal music se tedy setkali pouze respondenti souboru A a C. Většina

respondentů souboru A uvádí jako místo setkání s minimal music školu (v tomto případě katedru HV). Respondenti C se s tímto druhem hudby setkali ponejvíce na zvukových nosičích, internetu nebo živě na koncertě.

2.2 Sémantický diferenciál

Výsledky sémantického diferenciálu potvrzují hodnocení minimal music v anamnestickém dotazníku.

Soubor A není homogenní. Nesourodost souboru je dána především rozdílným vztahem respondentů k minimal music.

Výsledky uvnitř jednotlivých skupin jsou jasnější a ilustrují vztah respondentů k minimal music. Nejvíce homogenní je skupina A1, která především v oblasti artificiální hudby hodnotí minimal music jako krásnou a hodnotnou. Respondenti skupiny A2, kteří v dotazníku hodnotí minimal music negativně nebo k ní nedokáží zaujmout postoj, jsou jako celek často nejednotní a nevyhranění. Respondenti skupiny A3, tzn. ti, kteří se s minimal music neseťkali, jsou sice ve vyjadřování postojů jednotnější, ale zaujímají většinou neutrální postoj, který vychází z faktu, že hudba je pro respondenty neznámá a složitá, a nedokáží ji tudíž jasně hodnotit.

Pro respondenty **souboru B** je minimal music jednoznačně neznámá a většinou také složitá. Soubor dokáže zaujmout vyhraněnější postoje pouze k ukázkám z oblasti nonartificiální hudby. V oblasti artificiální hudby vychází hodnocení spíše z pocitů libosti či nelibosti, v určování ostatních kvalit je soubor nesourodý a často zaujímá neutrální postoj.¹

Soubor C je nejvíce homogenní. Respondenti se shodují na tom, že všechny vyslechnuté ukázky z oblasti artificiální hudby jsou krásné, hodnotné a zajímavé. Z výsledků je zřejmé, že respondenti jsou k minimal music velmi otevření a zaujímají k ní jednoznačně pozitivní postoj. Výsledky odpovídají faktu, že minimal music je často součástí vlastní tvorby a inspiračním zdrojem respondentů.

¹ Při pozorování nehudebně vzdělaných posluchačů, kteří nejsou zvyklí na intenzivní a soustředěný poslech, byl spatřen hypnotizující efekt, někteří posluchači upadali do polospánku a jisté apatie, jiní sebou naopak nervózně kývali, otáčeli stránky dotazníku, zapínali a vypínali tužky apod.

2.3 Preferované skladby

Z výsledků, které vyjadřují míru libosti vůči daným skladbám, byl vytvořen seznam preferovaných skladeb. Soubor A a B má podobné tendence v hodnocení hudebních preferencí, a to i přesto, že soubor B je méně erudovaný a vyhraněný a k hudbě je spíše lhostejný. Naproti tomu soubor C vyjadřuje zcela jiné preference a hodnoty.

Pořadí skladeb bylo následující:

1. *Vít Zouhar: Jako voda je*
2. *Michael Nyman: String Quartet No. 2*
3. *Steve Reich: Electric counterpoint*
4. *Lidová hudba Afriky, ukolébavka kmene Kaka*
5. *Philip Glass: Passages*
6. *Lakshmi Shankar, Khyal: Raga Ahir Bhairav*
7. *Louis Andriessen: De Staat*
8. *Jean Michel Jarre: Magnetic Fields, Part I*
9. *Steve Reich: Electric counterpoint*
10. *Max Folmer: Smart music*
11. *Steve Reich: Different Trains*
12. *Peter Nils Molvoaer: NP 3*
13. *Michael Nyman: A Zed and Two Noughts*

Minimálně 2/3 respondentů by znovu poslouchaly tyto skladby:

Soubor A – graf 1²

M. Nyman: A Zed and Two Noughts, soundtrack k filmu

V. Zouhar: Jako voda je

P. Glass: Passages

Soubor B – graf 2

N. P. Molvoaer: NP 3

M. Nyman: A Zed and Two Noughts, soundtrack k filmu

Jedná se pouze o hudbu z oblasti nonartificiální hudby. Tím se potvrzuje, že soubor se s minimal music v oblasti vážné hudby nesetkal a není schopen k ní najít vztah.

Soubor C – graf 3

S. Reich: Different Trains

V. Zouhar: Jako voda je

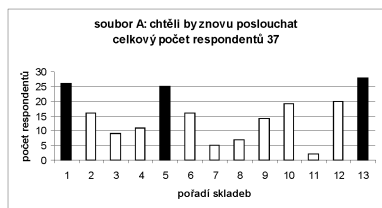
S. Reich: Electric Counterpoint

M. Nyman: soundtrack k filmu

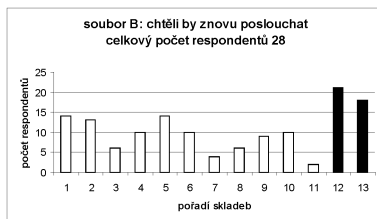
P. Glass: Passages

Ukolébavka kmene Kaka

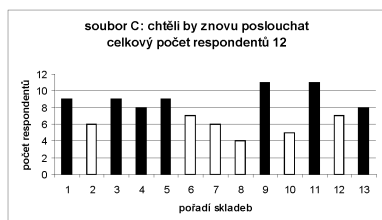
²Tmavý odstín v grafech 1–3 označuje skladby, které by znovu poslouchaly minimálně 2/3 respondentů.

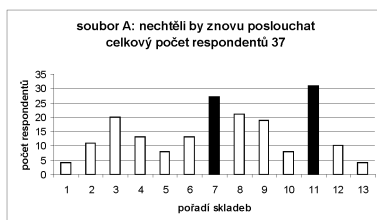
Graf 1

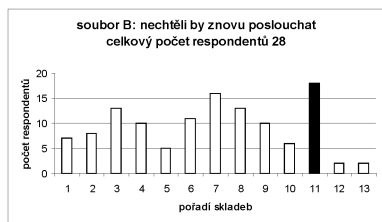
Graf 2

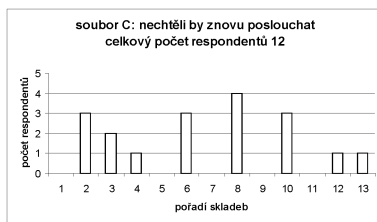
Graf 3

Graf 4

Graf 5

Graf 6

Minimálně 2/3 respondentů by rozhodně neposlouchaly znovu:

Soubor A – graf 4³

S. Reich: Different Trains

L. Andriessen: De Staat

Soubor B – graf 5

S. Reich: Different Trains

Soubor C – graf 6

Respondenti hodnotí takřka všechny ukázky kladně. Žádná z ukázek nebyla vyhodnocena jako nelíbá.

³Tmavý odstín v grafech 4–6 označuje skladby, které by minimálně 2/3 respondentů nechtěly znovu poslouchat.

2.4 „Uvadnutí“ posluchače

„Uvadnutí“ je spojené s rizikem, které minimal music přináší především těm posluchačům, kteří s ní nemají velkou zkušenost nebo k ní prostě ne našli vztah. Dominující repetitivní princip je často důvodem pro označení této hudby za jednotvárnou, stereotypní, neinvenční a nudnou. Narůstající lhostejnost vůči poslouchané hudbě se předpokládala zejména u souboru B, tzn. u respondentů s minimální zkušeností s tímto druhem hudby.

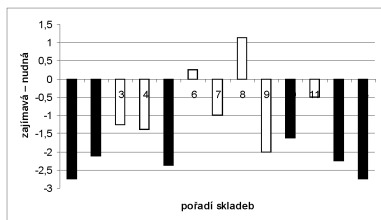
Na základě pozorování posluchačů byla očividná únava nebo nechuť k prováděným skladbám konstatována jednoznačně u souboru B. U respondentů tohoto souboru byla realizace sondy provázena různými tělesnými projevy (ležení na lavici, nervózní poklepávání nohou, tužkou, listování v dotazníku). U souboru A byly reakce na hudbu rozmanité. Skupina respondentů, předpokládáme, že respondenti patřili ke skupině A1, projevila po skončení projektu zájem o jednotlivé nahrávky a celý projekt přijala kladně. Jiní respondenti naopak neskrývali apatii či nezájem o prováděnou hudbu. Respondenti souboru C spolupracovali se zájmem, po skončení projektu naznačili potřebu dozvědět se o hudbě víc.

Spojitost postupného uvádání posluchače s narůstající lhostejností, která se projevila v hodnocení hudby v sémantickém diferenciatu, konkrétně v hodnocení zajímavá – nudná a dále pak v hodnocení toho, zda by respondenti chtěli hudbu poslouchat znovu či ne, nebo zda je respondentům hudba lhostejná, nelze jednoznačně potvrdit, nicméně určité náznaky můžeme v některých případech vysledovat:

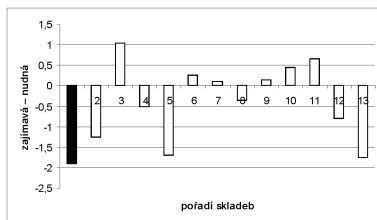
- v hodnocení *zajímavá – nudná*:

Jednoznačně nejvíce zajímavá je hudba v různé míře shody pro skupinu A1 a soubor C (graf 7 a 11). U respondentů se zájmem o minimal music se tak uvadnutí jasně nepotvrdilo.

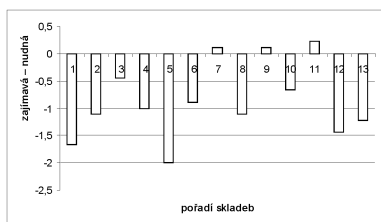
V ostatních souborech je patrné, že jako nejvíce zajímavá se jeví první ukázka, hudba V. Zouhara a dále pak hudba Ph. Glasse v pořadí jako pátá a filmová hudba M. Nymana, zařazená na závěr. Přibližně po páté ukázce atraktivita upadá. Oživení přichází na závěr, kdy zaznívá taneční hudba a Nymanova filmová hudba. V prostoru mezi tím zaujímá skupina A2 neutrální postoje nebo hudbu považuje za spíše nudnou (graf 8), což nutně nemusí být následek uvadnutí posluchače. Zde se spíše jedná o apriori negativní vztah k minimal music. Pro skupinu A3 je hudba spíše zajímavá, nicméně míra shody tu není tak přesvědčivá a hodnocení je často u středu škály (graf 9). V souboru B zaujaly také nejvíce dvě první a dvě poslední

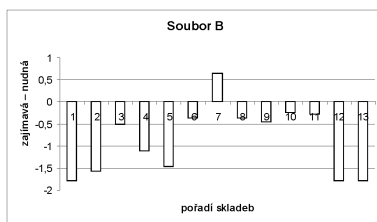
Graf 7

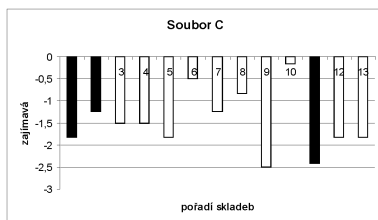
Graf 8

Graf 9

Graf 10

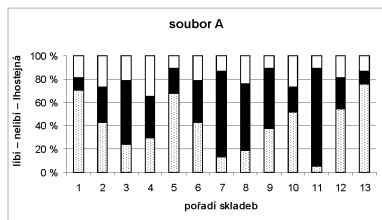

Graf 11

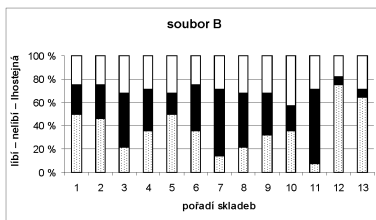
Legenda pro grafy 7–11:

- Směrodatná odchyłka je menší než 1,0, tudíž došlo k výrazné shodě.
- Směrodatná odchyłka se pohybuje mezi 1,0–1,5. Soubor se víceméně shoduje.
- Odchyłka se pohybuje mezi 1,5–2,0. Soubor se nijak výrazně neshoduje.
- Odchyłka je větší než 2,0. Soubor je nejednotný, a výsledky tudíž nejsou relevantní.

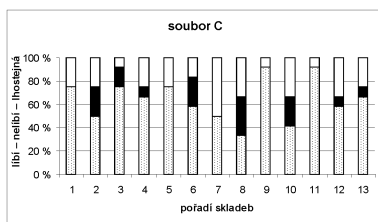
ukázky. Prostor mezi nimi je vyplněn spíše neutrálními postoji v hodnocení, což můžeme přičítat jistě vznikající apatii, ze které posluchače vytrhne až taneční a filmová hudba v závěru projektu.

Graf 12

Graf 13

Graf 14

- v hodnocení *chtěl bych hudbu poslouchat znovu – nechtěl bych poslouchat znovu – je mi lhostejná*:

Míra lhostejnosti vyjádřená v grafech 12–14 naznačuje, že obecně větší je lhostejnost u souboru B. Tato lhostejnost narůstá po páté skladbě a mizí v závěru sondy při zaznění ukázek z oblasti nonartificiální hudby. V souboru A zaujímali respondenti často spíše konkrétní postoj (hudbu by buď chtěli, nebo nechtěli poslouchat znovu). Graf 14 naznačuje, že respondenti souboru C se k hudbě vyjadřují buď pozitivně, nebo neutrálně – lhostejně. Apriori negativní hodnocení se u respondentů tohoto souboru projevuje velmi zřídka. Výsledky hodnocení u souboru A a C nevypovídají o narůstající lhostejnosti k prováděné hudbě.

2.5 Hudba v čase – znovuzaznění Reichova *Electric Counterpoint*

Vzhledem k tomu, že minimal music je především hudba v čase, byla do ukázek zařazena jedna a tatáž kompozice dvakrát. Jednalo se o kompozici Steva Reicha *Electric Counterpoint*. Při jejím druhém zaznění byla exponována v celém znění.

Hodnocení ukázek v souboru A – respondenti s hudebním vzděláním na PdF:

A1 (respondentům se minimal music líbí): Respondenti označují hudbu jako krásnou, hodnotnou a zajímavou, zároveň také jako odpočinkovou, jednoduchou a srozumitelnou. Při jejím znovuzaznění se postoje respondentů vůči znějící hudbě upevňují. Hudbu hodnotí jako ještě krásnější, zajímavější a hodnotnější.

A2 (respondentům se minimal music nelíbí nebo to nedokáží posoudit): *Electric Counterpoint* považují za spíše nehodnotnou a ošklivou. Dále ji označují jako jednoduchou. Při znovuzaznění volí v otázce hodnoty a krásy neutrální polohu. Hudba je respondentům spíše lhostejná, ve vyjadřování postojů jsou neutrální, bez názoru.

A3 (respondenti se s minimal music nesetkali): Jedna z mála skladeb artificiální hudby, kterou skupina považuje za spíše jednoduchou a srozumitelnou. Ke kompozici naznačují i jistou libost, neboť ji považují za celkem krásnou (a to pouze v případě její krátké verze). Po znovuzaznění naznačují tendenci k nelibosti. V hodnocení ostatních kvalit hudby jsou často bez názoru.

Hodnocení ukázek v souboru B:

Respondenti hodnotí obě ukázky podobně. Postoje jsou nevyhraněné, vztah k hudbě spíše lhostejný.

Hodnocení ukázek v souboru C:

Pro respondenty je hudba krásná, hodnotná a zajímavá. Je pro ně také srozumitelná a veselá. Po znovuzaznění ji hodnotí jako ještě krásnější a hodnotnější, zároveň je pro ně více srozumitelná.

Závěr

Z hodnocení jednotlivých souborů a skupin lze usoudit, že u respondentů, kterým se minimal music líbí, má delší varianta mnohem větší a pozitivnější ohlas. Z toho také vyplývá, že respondenti chápou změněné hudební vnímání času, které minimal music přináší.

Minimal music přináší zcela jiné vnímání hudebního času. Hlavní hudební principy minimal music, jakými jsou princip opakování pozvolna se promě-

ňujících patternů nebo princip dlouze zadržovaných tónů, realizují neustále prožívanou přítomnost. Narozdíl od evolučního typu hudebního myšlení, které je tolik typické pro euroamerické hudební projevy, leží akcent minimal music v přítomném okamžiku. Pro jeho prožívání není důležitý průběh minulosti ani vize budoucnosti. Procesuální charakter minimalistických kompozic umožňuje vnímání neustálé přítomnosti, která nutí posluchače vnímat to, co právě zní. Všechny v hudbě použité principy slouží účelu vytvořit v hudbě něco jako transcendentální čas. Tento pojem používá Matoušek (2003) v souvislosti s etnickou hudbou. Není náhodou, že jedním z nejsilnějších inspiračních zdrojů americké minimal music je právě indická a africká hudba, která pracuje s naprosto jiným prožíváním hudebního času a s navozením pocitu rozšířeného vědomí, jehož následkem jsou často hypnotické či extatické stavy.

Obecně můžeme říct, že pojem krásy a hodnoty hudby, tedy i minimal music, vychází často z poslechové zkušenosti respondenta, z toho, zda je pro něj hudba známá a zda už někdy něco podobného slyšel. Čím více je hudba srozumitelná, tím lépe se určuje její hodnota a krása, přičemž není pravidlem, že pouze jednoduchá hudba je krásná. Vedle toho hudba složitá při nedostatku poslechové zkušenosti může vytvořit bariéru ve vnímání její krásy.

Tímto se otvírá dosud neprobádaná oblast a s ní i otázka, jakým způsobem předat onu jinou estetickou kvalitu minimal music (a nejen minimal music, ale také např. etnické hudby) a z ní pramenícího nezvyklého vnímání hudebního času v hudebně vzdělávacím procesu.

Literatura

MATOUŠEK, V. *Rytmus a čas v etnické hudbě*. Praha: Togga, 2003.

ŠTOUDKOVÁ, S. Hudební preference vysokoškolské mládeže ve vztahu k minimal music. *Pedagogická orientace* 2008, roč. 18, č. 1, s. 105–117. ISSN 1211-4669.

Autorka: Mgr. Soňa Štoudková, katedra hudební výchovy, Pedagogická fakulta MU, Poříčí 31, 603 00 Brno, e-mail: 12759@mail.muni.cz